

## SPRÁVY

### **Medzinárodná vedecká konferencia: *Výchova a vzdelávanie v totalitných ideológiách 20. storočia***

V priestoroch zámku v Smoleniciach sa v dňoch 17. -18. októbra 2019 uskutočnila mimoriadne cenná konferencia z oblasti dejín školstva a vzdelávania 20. storočia zameraná predovšetkým na totalitné ideológie. Pri príležitosti 30. výročia pádu komunizmu bola venovaná obetiam, prenasledovaným a perzekvovaným a skrytým hrdinom obdobia komunizmu.

Konferenciu zorganizovala *Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity* v spolupráci s Stredoeurópskou spoločnosťou pre filozofiu výchovy (*CEUPES*) a časopis *Historia Scholastica*. Medzinárodná konferencia bola súčasťou riešenia dvoch projektov VEGA: VEGA No. 1/0038/17 Pedagogické myslenie, školstvo a vzdelávanie na Slovensku v rokoch 1945 až 1989 a VEGA No. 1/0056/19 Morálna reflexia ako primárny komponent výchovy charakteru v podmienkach realizácie predmetu etická výchova.

Cieľom konferencie bola reflexia výchovy a vzdelávania v rôznych totalitných ideológiách v jednotlivých európskych krajinách v 20. storočí. Rokovanie sympóziá bolo zamerané na dve oblasti:

- 1) školstvo a vzdelávanie v totalitných režimoch 20. storočia v historicko-pedagogickej reflexii,
- 2) školstvo a vzdelávanie v totalitných režimoch 20. storočia v pedagogicko – filozofickej reflexii

Vzhľadom na momentálny nárast extrémizmu a populizmu naprieč celou Európou je skúmanie tejto problematiky a jej reflexia stále aktuálna a potrebná o čom svedčí aj prítomnosť účastníkov z 12 európskych krajín (Lotyšsko, Írsko, Česko, Slovensko, Slovinsko, Maďarsko, Čierna Hora, Bosna a Hercegovina, Poľsko, Maďarsko, Španielsko a Taliansko).

Konferenciu otvorili jej hlavná predsedníčka Blanka KUDLÁČOVÁ a predseda Andrej RAJSKÝ z Katedry pedagogických štúdií TU, nasledovalo privítanie účastníkov pani dekanou Vierou PETERKOVOU a otvorenie ukončil príhovor predsedu Správnej rady Ústavu pamäti národa v Bratislave Jána PÁLFYHO. Plenárne prednášky v hlavnej prednáškovej sále prezentovali Iveta KESTERE z Lotyšska na tému *Výchova nového sovietskeho človeka: prezentovaný obraz a skrytý odpor* a Padraig HOGANA z Írska na tému *Opätovné podmaňovanie srdca a mysle. Reflexie totalitných prúdov vo výchove a vzdelávaní*. Peter JAŠEK z ÚPN predstavil aktuálne výskumy v oblasti *Bádania komunistického režimu na Slovensku z perspektívy Ústavu pamäti národa. Východiská stav a perspektívy*. Vzácny spestrením bola životná skúsenosť, ktorú účastníkom priniesol František MIKLOŠKO disident

a člen tajnej cirkvi v prednáške *Neoficiálna výchova, vzdelávanie a tvorba v prostredí odporu voči komunistickému režimu*.

Prednášky účastníkov prebiehala v dvoch paralelných sekciách v anglickom a slovenskom jazyku. Prvý deň sa uskutočnili tieto prednášky: Zdenko KODELJA a Ingrid KODELJA (SLO): *Totalita a porušovanie ľudských práv. Príklad Slovinska*; Vučina ZORIĆ (ČH): *Ideológia a výchova a vzdelávanie v Juhoslávii (1945-1990). Príklad Čiernej Hory*; Snježana ŠUŠNJARA (BH): *Školský systém v Bosne a Hercegovine v období komunistického režimu*. Anna HOGENOVÁ (ČR): *Filozofia výchovy ako predmet všeobecnej objednávky vo forme fenoménu „das Ge-stell“ a fenoménu „die Machenschaft“*; Jiří ZOUNEK a Michal ŠIMANĚ (ČR): *Možnosti výskumu primárneho a sekundárneho technického vzdelávania v socialistickom Československu – k prameňom poznania a ich štúdiu*; Slawek SZTOBRYN (PL): *Pedagogika slobody v poľskom pedagogickom myslení*; Antonio Fco CANALES SERRANO (ŠP): *Výchova a vzdelávanie v Španielsku v prvých dvoch dekádach Francoho režimu*; Paolo ALFIERI (TAL): *Telesná výchova v Taliansku v období fašistického totalitného režimu*; Andrej RAJSKÝ (SVK): *Hrdinovia a proroci: Filozofická reflexia disidentsva v totalitnej spoločnosti*; David RYBÁK (ČR): *Ludstvo, veda a svet ako konštituenty Európy a ich premena v 20. storočí*.

V druhý konferenčný deň sa uskutočnili prednášky: Zoltán András SZABÓ a Andás NÉMETH (HU): *Písomná prezentácia pedagogických vied v Maďarsku medzi rokmi 1961 a 1990. Príklad „Magyar Pedagógia“*; Tomáš KASPER (ČR): *„A predsa ste sa mýlili!“ Niekoľko pohľadom na marxistickú interpretáciu a „prepísovanie“ medzivojnovej demokratickej diskusie školskej reformy v Československu v 50. rokoch 20. storočia.*; Blanka KUDLÁČOVÁ (SVK): *Zmeny v pedagogickom myslení na Slovensku v začiatkoch obdobia komunizmu*; Attila NÓBIK (HU): *Meniace sa postavenie dejín výchovy a vzdelávania vo vzdelávaní učiteľov v 50. rokoch 20. storočia. V Maďarsku*; Milan OLEJNÍK (SVK): *Perzekúcie založené na tzv. buržoáznom nacionalizme a ich dôsledky pre pedagógov na Slovensku (1950-1953)*; Soňa GABZDILOVÁ (SVK): *Ideologický imperatív Komunistickej strany Československa a jeho vplyvu na aktivity univerzít na Slovensku (1948-1953)*; Eduard LUKÁČ (SVK): *Osud židovského vzdelávania vo vojnovej Slovenskej republike (1938-1945). Príklad z prešovského regiónu*; Janka MEDVEĐOVÁ (SVK): *Obmedzenia a zmeny vo vzdelávaní dievčat a žien v období Slovenskej republiky (1939-1945)*; Katarzyna WRONSKA (PL): *Filozofia v službách ideológie v období komunizmu v Poľsku. Príklad filozofie Karola Kotlowského*; Marisa MUSAIO (TAL): *Poza scenár odmietania hodnôt. Prínos pedagogického aktivizmu a personalizmu v Taliansku*; Dariusz STĘPKOWSKI (PL): *Integrujúci alebo komplementárny? „Archeológia“ transformácie*

všeobecnej pedagogiky v Poľsku v 20. storočí; Janette GUBRICOVÁ (SVK): „So Sovietskym zväzom na večné časy a nikdy inak!“ Formovanie vzťahu žiakov ZŠ k Sovietskemu zväzu v období socializmu; Ivana ŠUHAJDOVÁ (SVK): „Ťažko vychovateľná mládež“ na Slovensku v období socializmu – riešenie „neexistujúceho“ problému; Kristína LIBERČANOVÁ (SVK): Profesionálna výchova a výchova k voľbe povolania v období komunizmu na Slovensku.

Prednášajúci svoje postrehy a otázky ešte vášnivo diskutovali v čase spoločných obedov a v prestávok na kávu. Po ukončení hlavnej prednáškovej časti mali účastníci neformálny program, ktorého zlatým klincom bola prezentácia monografie B. Kudláčová (ed.): *Pedagogické myslenie, školstvo a vzdelávanie na Slovensku 1945-1989* po ktorej sa uskutočnila slávnostná recepcia.

Záver a odporúčania z konferencie: Všetci účastníci konferencie sa zhodli, že problematika skúmania školských systémov, vzdelávacích politík jednotlivých štátov, ideologizácie obsahu vzdelávania sú cenným zdrojom poznania a je množstvo tém, ktoré na svoje spracovanie čakajú. Reflektovanie tejto problematiky je žiaľ aj aktuálne, ako uviedla prof. B. Kudláčová vo svojom príhovore „...Európa akoby sa nechcela poučiť zo svojho totalitného obdobia...aj dnes mnohí politici znevažujú svoju moc a sú voči demokracii nelojálni. Zlyhanie, odmietanie sebareflexie, nadradovanie osobných preferencií, má výrazný vplyv na vzrastajúcu nedôveru voči etablovaným politickým subjektom, ktoré reprezentujú...to podporuje extrémizmus a populizmus...“

Príspevky budú postupne uverejňované v časopise *Historia Scholastica*.

Janka Medveďová